

ہدایت : یہ سوالیہ پرچہ دو حصوں پر مشتمل ہے۔ حصہ اول میں کل آٹھ (۸) سوالات ہیں جن میں سے کسی بھی تین کے جوابات لکھنا ضروری ہے۔ حصہ دوم میں کل سولہ (۱۶) معروضی سوالات ہیں جن میں سے کسی بھی آٹھ کے جوابات لازمی ہیں۔ سوال نامے میں درج نمبر ہی جوابی پرچے پر تحریر کریں۔

(حصہ اول)

- سوال: ۱ اردو میں غزل کا فن اور اس کی ہیئت پر اپنے خیالات کا اظہار کیجئے۔ ۱۴
- سوال: ۲ اردو غزل کی تعریف، تشریح و توضیح پر سیر حاصل بحث کیجئے۔ ۱۴
- سوال: ۳ اردو غزل کے عہد بہ عہد ارتقاء کا احاطہ کیجئے۔ ۱۴
- سوال: ۴ غزل کے اجزائے ترکیبی بیان کیجئے۔ ۱۴
- سوال: ۵ میر تقی میر کی غزل گوئی پر سیر حاصل بحث کیجئے۔ ۱۴
- سوال: ۶ مومن خاں مومن کی غزل گوئی کے محاسن پر روشنی ڈالئے۔ ۱۴
- سوال: ۷ مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھئے۔ ۱۴
- (۱) اردو غزل میں پیکر تراشی
- (۲) غزل اور نظم کے درمیان فرق
- سوال: ۸ مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھئے۔ ۱۴
- (۱) دلی کی غزل گوئی اور اس کے محاسن
- (۲) اردو غزل کی تنقید یا معائب

(حصہ دوم)

۸

سوال : ۹ مندرجہ ذیل میں سے کسی بھی آٹھ (۸) معروضی سوالات کے جوابات لکھئے۔

- (۱) اردو غزل کے اولین نقوش سب سے پہلے کس شاعر کے یہاں ملتے ہیں؟
- (۲) ”حسن مطلع“ کسے کہتے ہیں؟
- (۳) آپ کے نزدیک غزل کا اہم وصف کیا ہے؟
- (۴) جس غزل میں ردیف کا استعمال نہیں کیا جاتا ایسی غزل کو کیا کہتے ہیں؟
- (۵) میر درد کی شاعری عام طور پر کس طرز کی ہے؟
- (۶) دلی گو اردو میں شعر گوئی کا مشورہ کس نے دیا؟
- (۷) غزل کو ”اردو شاعری کی آبر“ کس نے کہا ہے؟
- (۸) ”معانی“ اردو کے کس شاعر کا تخلص ہے؟
- (۹) دلی کی نسبت عام طور پر کس انگریزی شاعر سے جوڑی جاتی ہے؟
- (۱۰) ”کلاسیکل اردو شاعری کی تنقید“ کے مصنف کا نام کیا ہے؟
- (۱۱) غزل میں ”محاکات“ کے کیا معنی ہیں؟
- (۱۲) ”نظم“ کی ضد کیا ہے؟
- (۱۳) اردو شاعری کا پہلا تذکرہ کس نے لکھا؟
- (۱۴) ولی کو ”جمال دوست شاعر“ کا لقب کس ادیب نے دیا؟
- (۱۵) کس شاعر نے اپنے شعر میں ولی کو اپنا معشوق کہا ہے؟
- (۱۶) قلی قطب شاہ کو ”اردو زبان و ادب کا محسن اعظم“ کس نے کہا ہے؟

--- تمام شد ---

ہدایت : یہ سوالیہ پرچہ دو حصوں پر مشتمل ہے۔ حصہ اول میں کل آٹھ (۸) سوالات ہیں جن میں سے کسی بھی تین کے جوابات لکھنا ضروری ہے۔ حصہ دوم میں کل سولہ (۱۶) معروضی سوالات ہیں جن میں سے کسی بھی آٹھ کے جوابات لازمی ہیں۔ سوال نامے میں درج نمبر ہی جوابی پرچے پر تحریر کریں۔

(حصہ اول)

- سوال : ۱ ذوق اور سودا کے دور کے سیاسی، سماجی اور ادبی حالات پر روشنی ڈالئے۔ ۱۴
- سوال : ۲ اردو غزل کی تعریف بیان کرتے ہوئے اس کے فن اور ہیئت پر بحث کیجئے۔ ۱۴
- سوال : ۳ اردو غزل کے عہد بہ عہد ارتقاء پر روشنی ڈالتے ہوئے نمونہ اشعار کے حوالے بھی دیجئے۔ ۱۴
- سوال : ۴ مرزا محمد رفیع سودا کی غزلوں کی خصوصیات روشنی ڈالئے۔ ۱۴
- سوال : ۵ ذوق کی غزل گوئی کے فن پر اپنے خیالات کا اظہار کیجئے۔ ۱۴
- سوال : ۶ اردو ادب میں سودا کا مقام متعین کرنے میں اپنے دلائل پیش کیجئے۔ ۱۴
- سوال : ۷ مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھئے۔ ۱۴
- (۱) سودا کی قصیدہ گوئی
- (۲) اردو ادب میں شیخ محمد ابراہیم ذوق کا مقام
- سوال : ۸ مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھئے۔ ۱۴
- (۱) شیخ محمد ابراہیم ذوق کے حالات زندگی
- (۲) ذوق و سودا کی غزلوں کا موازنہ

(حصہ دوم)

سوال : ۹ مندرجہ ذیل میں سے کسی بھی آٹھ (۸) معروضی سوالات کے جوابات لکھئے۔

۸

- (۱) نواب آصف الدولہ نے سودا کا سالانہ وظیفہ کتنا مقرر کیا؟
- (۲) سودا کا ابتدائی تخلص کیا تھا؟
- (۳) سودا کس نواب کے زمانے میں فیض آباد پہنچے؟
- (۴) سودا نے کس مقام کی تباہ و بربادی سے متاثر ہو کے ”شہر آشوب لکھا“ ہے؟
- (۵) لکھنؤ کے کس نواب نے سودا کی قدر دانی کی؟
- (۶) کس شہنشاہ نے سودا کی شاگردی اختیار کی؟
- (۷) غزل کا اہم وصف کیا ہے؟
- (۸) سودا کے آباء و اجداد کا پیشہ کیا تھا؟
- (۹) سودا کے زورِ بیان سے ”سامعہ مرعوب اور دماغ متحیر ہو جاتا ہے۔“ یہ کس کا قول ہے؟
- (۱۰) سودا کی مقبولیت کس صنفِ سخن کی وجہ سے ہے؟
- (۱۱) ”غزل اور مطالعہ غزل“ کس کی تصنیف ہے؟
- (۱۲) ”شاعری کی تنقید“ کتاب کے خالق کون ہیں؟
- (۱۳) سودا کس کے کہنے پر اردو میں شعر گوئی کی طرف متوجہ ہوئے؟
- (۱۴) سودا کا کلام ”نشاطیہ“ ہونے کے باعث اسے کس نام سے یاد کیا جاتا ہے؟
- (۱۵) سودا نے ابتداء میں اردو غزل میں کس سے اصلاح لی؟
- (۱۶) ”کلاسیکی اردو شاعری کی تنقید“ کس کی تصنیف ہے؟

--- پایان ---

સૂચના : (૧) પ્રશ્ન ક્રમાંક ૧ થી ૮ માંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક પ્રશ્નના ૧૪ ગુણ છે.
(૨) પ્રશ્ન ક્રમાંક ૯ ફરજિયાત છે. તેના ૮ ગુણ છે.

૧. રાજ્યના ઉદ્ભવ અને વિકાસની રૂપરેખા આપો.
 ૨. રાજ્યમાં હક્કો અને ફરજોનો સિદ્ધાંત સ્પષ્ટજાવો.
 ૩. દૈવી આદેશના સિદ્ધાંતની સમજૂતી આપો.
 ૪. લોકશાહી રાજ્યવ્યવસ્થાની સમીક્ષાત્મક રજૂઆત કરો.
 ૫. રાજ્યમાં સમાનતાના ખ્યાલની સમજૂતી આપો.
 ૬. રાજ્યમાં ન્યાયની વ્યવસ્થા અંગે નિરૂપણ કરો.
 ૭. માર્ક્સવાદની સમજૂતી આપો.
 ૮. સમાજવાદની સમજૂતી આપો.
૯. નીચેના પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

૧. જી.ઈ. મૂરનું નીતિશાસ્ત્રને લગતું પુસ્તક કયું છે ?
૨. સમાજના ત્રણ આદર્શો કયા કયા છે ?
૩. લોકશાહી એટલે શું ?
૪. સામાન્ય ઈચ્છા અને સામાન્ય શ્રેયનો ખ્યાલ કોણ રજૂ કરે છે ?
૫. જૂથ એટલે શું ?
૬. જૂથ અને ઉપજૂથ વચ્ચેનો તફાવત કોણ દર્શાવે છે ?
૭. વ્યક્તિવાદ અને સમાજવાદ વચ્ચે શું તફાવત છે ?
૮. એરિસ્ટોટલ ન્યાયના કયા બે પ્રકારો જણાવે છે ?

E261-2
English Version

Instruction : (1) Write answers of any Three from question no. 1 to 8.
Each question carries 14 marks.

(2) Question 9 is compulsory. It carries 8 marks.

1. Give outline of the origin and development of state.
 2. Explain the theory of rights and duties in state.
 3. Give explanation of the theory of Divine Command.
 4. Narrate critically the state operation of democracy.
 5. Give explanation of the concept of equality in state.
 6. Give narration regarding system of justice in state.
 7. Give explanation of Marxism.
 8. Give explanation of Socialism.
9. Write answers in one or two sentences of Any Four from the following questions :
1. Which book of G.E.Moore is regarding ethics ?
 2. Which are the three ideals of society ?
 3. What is democracy ?
 4. Who presented the doctrine of General Will and General Good ?
 5. What is Group ?
 6. Who shows the difference between Group and Sub-group ?
 7. What is difference between Individualism and Socialism ?
 8. Which are the two types of justice Aristotle shows ?
-

0101E261-3

Candidate's Seat No : _____

M.A. Sem.-3 Examination

504

(2) EB Yoga Philosophy (New)

January 2021

Time : 2-00 Hours]

[Max. Marks : 50

સૂચના : (૧) પ્રશ્ન ક્રમાંક ૧ થી ૮ માંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક પ્રશ્નના ૧૪ ગુણ છે.
(૨) પ્રશ્ન ક્રમાંક ૯ ફરજિયાત છે. તેના ૮ ગુણ છે.

૧. યોગ શબ્દનો અર્થ સમજાવી, યોગના સ્થાલિત્યની રજૂઆત કરો.
૨. ચિત્તવૃત્તિઓની સમજૂતી આપો.
૩. ચિત્તિભૂમિઓનું વિવરણ કરો.
૪. પાંચ પ્રકારના ક્લેશોની સવિસ્તર સમજૂતી આપો.
૫. યોગના પાંચ બહિરંગોની સમજૂતી આપો.
૬. સમાધિ અંગેનો ખ્યાલ સવિસ્તર સમજાવો.
૭. ઋતંભરા પ્રજ્ઞા અંગેનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
૮. યૌગિક સિદ્ધિઓનું નિરૂપણ કરો.
૯. નીચેના પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

૧. ગીતા અનુસાર યોગનો અર્થ શું થાય છે ?
૨. પતંજલિ અનુસાર યોગ એટલે શું ?
૩. ચિત્તવૃત્તિ કોને કહેવાય ?
૪. વિપર્યય એટલે શું ?
૫. પાંચ યમ કયા કયા છે ?
૬. પાંચ નિયમ કયા કયા છે ?
૭. ત્રણ પ્રકારના પ્રાણાયામ કયા છે ?
૮. સમાધિના બે પ્રકારો કયા છે ?

[P.T.O

E 261-4

English Version

Instruction : (1) Write answers of any Three from question no. 1 to 8.
Each question carries 14 marks.

(2) Question 9 is compulsory. It carries 8 marks.

1. Explain the meaning of the word Yoga and describe the literature of Yoga.
 2. Give explanation of mental dispositions (Chittavritti).
 3. Describe the stages of mind (Chittabhumi).
 4. Give explanation of five types of affliction (Klesha).
 5. Give explanation of five external parts of Yoga.
 6. Explain in detail the concept of Samadhi.
 7. Clarify the concept of Ritambhara Prjna.
 8. Describe the accomplishments achieved through Yogic practices.
9. Write answers in one or two sentences of Any Four from the following questions :
1. What is the meaning of Yoga according to Geeta ?
 2. What is Yoga according to Patanjali ?
 3. What is mental modification (Chittavritti) ?
 4. What is Viparyaya ?
 5. Which are the five types of Yama ?
 6. Which are the five types of Niyama ?
 7. Which are the three types of breathing (Pranayama) ?
 8. Which are the types of Samadhi ?

M.A. Sem.-3 Examination

504

Indian Culture

January 2021

[Max. Marks : 50

Time : 2-00 Hours]

સૂચનાઓ

૧. વિભાગ - ૧ ના બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
૨. વિભાગ - ૨(પ્રશ્ન-૯) ફરજિયાત છે.

વિભાગ - ૧

કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ આપો

પ્રશ્ન: ૧ :	ભારતીય ચિત્રકલાના વિશિષ્ટ લક્ષણોની ચર્ચા કરો.	૧૪
પ્રશ્ન: ૨ :	ભારતીય ચિત્રકલા માટેની પુરાવશોષીય સામગ્રી વિશે નોંધ લખો.	૧૪
પ્રશ્ન: ૩ :	ભરતમુનિના નાટ્યશાસ્ત્રમાં આવતા ચિત્રકલાના ઉલ્લેખો વર્ણવો.	૧૪
પ્રશ્ન: ૪ :	ચિત્રકલાના અભ્યાસ માટે વપરાતી સાધન-સામગ્રી જણાવો.	૧૪
પ્રશ્ન: ૫ :	ભારતીય ચિત્રકલામાં માપ અને પ્રમાણનો ખ્યાલ આપો.	૧૪
પ્રશ્ન: ૬ :	ભારતીય ચિત્રકલામાં સૌંદર્યની વિભાવના વિશે સમજાવો.	૧૪
પ્રશ્ન: ૭ :	હડપ્પીય સભ્યતાના વાસણો પરના ચિત્રો વિશે વિસ્તૃત માહિતી આપો.	૧૪
પ્રશ્ન: ૮ :	ભારતની પ્રાગૈતિહાસિક અને આધ્યૈતિહાસિક ચિત્રકલામાં પ્રતિબિંબિત સાંસ્કૃતિક જીવન વર્ણવો.	૧૪

વિભાગ - ૨

પ્રશ્ન: ૯ :	નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો (કોઈપણ ચાર)	૦૮
(૧)	લલિતકલાના પ્રકારો જણાવો.	
(૨)	'કલાવિધાન' એટલે શું ?	
(૩)	કવિ કાલિદાસના નાટકોમાં આવતા ચિત્રાચાર્યો (ચિત્રકારો)ના નામ આપો.	
(૪)	બાણભટ્ટની કઈ કૃતિઓમાં ચિત્રોનો ઉલ્લેખ છે ?	
(૫)	'નવરસ' ના નામ જણાવો.	
(૬)	ચિત્ર અને પ્રમાણ વચ્ચે શું સંબંધ છે ?	
(૭)	ભારતમાંથી આધ્યૈતિહાસિક કાળના ચિત્રો ક્યાંથી પ્રાપ્ત થાય છે ?	
(૮)	મધ્યપ્રદેશની કઈ ગુફાઓમાંથી ચિત્રો પ્રાપ્ત થાય છે ?	

[P.T.O.]

INCL: 504
STUDIES IN INDIAN PAINTING - I

[Time : 2 Hrs]

[Marks : 50]

Instructions

1. All Questions in **Section - I** carry equal marks.
2. **Section - II** (Question **IX**) is **COMPULSORY**

Section - I

Attempt any THREE Questions

- Q : 1 Discuss about the salient features of Indian Paintings. 14
- Q : 2 Write a note on the archaeological sources for the study of Indian Paintings. 14
- Q : 3 Explain the references of paintings in Natyashastra of Bharatmuni. 14
- Q : 4 Mention the tools and materials which used in study of Paintings. 14
- Q : 5 Give an idea of measurement and proportion in Indian Paintings. 14
- Q : 6 Explain the aesthetics on Indian Paintings. 14
- Q : 7 Give detailed information on paintings of the Harappan Civilization's pottery. 14
- Q : 8 Describe the cultural life depicted in the paintings of Pre-History and Proto-History. 14

Section - II

Q : 9 Attempt any FOUR Questions 08

- (1) Mention the types of Fine Arts.
- (2) What is 'Kalavidhan (Creation of Arts)'?
- (3) Give the names of 'Chitracharya (Painters)' in the dramas of Kavi Kalidas.
- (4) In which works of Banbhatta paintings are Depicted?
- (5) Mention the names of 'Navras'.
- (6) What is the relation between Paintings and Proportion?
- (7) Where do we find Pro-Historic paintings in India?
- (8) Which caves of Madhya Pradesh paintings are found?

નોંધ : બધા જ પ્રશ્નોનાં ગુણ સરખા છે

નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ ત્રણ ના જવાબ આપો.

(૧૪ X ૩)=૪૨

- Q.1 પ્રથા અભિગમની અગત્યતાને વિગતેયર્યો
- Q.2 તંત્રાત્મક કાર્યાનુસારી અભિગમને ચર્યો.
- Q.3 સામાજિક સ્તરીકરણના સ્વરૂપ તરીકેજ્ઞાતિવ્યવસ્થાને ચર્યો.
- Q.4સામાજિકસ્તરીકરણના સ્વરૂપ તરીકે વર્ગ વ્યવસ્થાને ચર્યો.
- Q.5ધર્મનિરપેક્ષીકરણ ચર્યો.
- Q.6 આધુનિકીકરણને ચર્યો
- Q-7 સત્તાના પ્રકારોને વિગતેસમજાવો
- Q-8 સત્તાધિકારને તમારા શબ્દોમાં સ્પષ્ટ કરો

Q.9નીચેનામાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો

(૨X૪)=૦૮

- 1.ઉપ પ્રથા એટલે શું?
- 2.પ્રથા અભિગમના મૂખ્ય અંગો જણાવો
- 3.ભારતીય રાજકારણમાં જ્ઞાતિ પ્રથાની મહત્તા જણાવો.
- 4.વર્ગપ્રથાને સમજાવો
- 5.સંસ્કૃતિકરણને સમજાવો.
- 6.પશ્ચિમીકરણની નકારાત્મક અસરો લખો
- 7.સત્તાની વ્યાખ્યા આપો
- 8.સત્તાધિકારની અગત્યતા જણાવો

[PTO

E 263-2

POL-504 POLITICAL SOCIOLOGY

Time : 02:00 hours

Total Marks: 50

NOTE: All long questions carry Equal Marks (Any three out of eight) $14 \times 3 = 42$

Q-1 Discuss in detail the importance of system approach

Q-2 Discuss the structural functional approach

Q-3 Discuss the caste system as a form of social stratification

Q-4 Discuss the class system as a form of social stratification

Q-5 Discuss the secularization

Q-6 Discuss the Modernization

Q-7 Explain in detail the types of power

Q-8 Explain the Authority in your own words

Q-9 Answer in Brief: (Any four out of eight)

$2 \times 4 = 8$

1 What is subsystem?

2 State the main organs of system approach

3 State the importance of caste system in Indian politics

4 Explain the class system

5 Explain the Sanskritization

6 Write the negative effect of Westernization

7 Give the definition of power

8 State the importance of Authority

M.A. Sem.-3 Examination
Prakrit

504EA - Ardhamagadhi Text
January 2021

Time : 2-00 Hours]

[Max. Marks : 50

विलाग 1 मांथी डोठ पए तए प्रश्नोनो जवाब आपो.

विलाग 2 आनिवार्य छे.

विलाग 1

प्र. 1 व्याख्या करो.

14

1-तत्थ बलु भगवया परिण्णा पवेइया इमस्स चैव जीवियस्स परिवंदण-माणण-पूयणाए जाइमरणभोयण-
हुक्खपडिघायहेउं से सयमेव पुढविसत्थं समारंभइ।

2-जस्सेते छज्जीवनिकायसत्थसमारंभा परिण्णाया भवति से हु सुणी परिण्णायकस्से ति बेमि।

प्र. 2 व्याख्या करो.

14

1-नाया मे पिया मे भज्जा मे पुत्ता से धूआ मे प्हुसा मे सहिसयणसंगंथसंथुया मे विवित्तुवगरण- परिवट्टण-
प्रोयण-च्छायणं मे इच्चत्थं गड्ढिए लोए वसे पमत्ते।

2-कहं कुज्जा सामण्णं जो कामे न निवारए। पए पए विसीयंतो संकप्पस्स वसंगओ।।

प्र. 3 व्याख्या करो.

14

1-उहेसियं कीयगडं नियागमभिहडाणि य। राइभत्ते सिणाणे य गंधमल्ले य वीयणे।।

2-जया संवरमुक्किट्ठं धम्मं फासे अपुत्तरं। तथा धुणइ कम्मरयं अबोहिकलुसं कडं।।

प्र. 4 व्याख्या करो.

14

1-अणाम्भवा थूलवया कुसीला मिउं पि चंडं पकरंति सीसा।

चित्ताणुया लहु दक्खोववेया पसायए ते हु दुरासयं पि।।

2-एस अरणी य वाऊ य एयं डज्झइ मंदिरं। भयवं अंतेउरं तेणं कीस णं नावपेक्खह।।

प्र. 5 उत्तराध्ययनसूत्रनां विषयवस्तुनी यर्या करो.

14

प्र. 6 प्रश्नोनो जवाब आपो.

14

1-पुरत्थिमाओ ओटवे शुं. 2-उववाडय कोने कलेवाय. 3-ए अवनिकायो क्या क्या

4- કમ્પસમારંભ એટલે શું. 5-લજ્જસાળા કેવા લોકો હોય છે. 6-લોકવિજય ઉદ્દેશકનું વિષય શું છે.

7-અણામવા એટલે શું.

પ્ર. 7 દશવૈકાલિકસૂત્ર નો પરિચય આપો. 14

પ્ર. 8 આચારાંગસૂત્ર ગ્રન્થનો પરિચય આપો. 14

વિભાગ 2

પ્ર. 9 ગમેતે આઠ પ્રશ્નોનો જવાબ આપો. 8

1-વાયુકાયિકજીવ ત્રસ છે કે સ્થાવર. 2-સાધુમધુકર વૃત્તિવાળો કેમ હોવો જોઈએ.

3-સંવર કેવી રીતે કરી શકાય. 4-રથનેમિ કોણ હતો.

5-અષ્ટાપદ એટલે શું. 6-અનગાર એટલે શું.

7-વિનય એટલે શું. 8-સંયોગ કોને કહેવાય.

9-નિયાગાર્થી એટલે શું. 10-રાજર્ષિ કોણ છે.

11-સાહણ એટલે શું. 12-અવિનીત શિષ્યની તુલના કોની સાથે કરાઈ છે

13-શિષ્યે આચાર્ય પાસે કેવી રીતે બેસાય. 14-શય્યાતર પિંડ એટલે શું.

15-આતુરસ્મરણ એટલે શું. 16-પરિવંદણ એટલે શું.